

але інше». Ви можете лише усміхнутися зі спогадів. А можете розказати вже вашим дітям історію про те «Як ми були малими», зателефонувати батькам — і розпитати в них про забуте, написати повідомлення коханим або зробити допис у соціальних мережах. Головне, що ваші історії з вашого дитинства — це ваша опора, яка завжди з вами.

Вже на етапі підготовки книжки до друку я переосмислила назву збірки — і на світ вирвалося «Йо-ке-ле-ме-не». Суто за фактом й, к, л, м, н — це лише п'ять літер абетки. І не лише української. Але в нашій сімейній історії — це та її частина, що завжди дивувала малу мене, а потім ще й стала моїм першим лайливим словом (хіба чия мама так не лаялась?). Ще інколи я жартую, що, можливо, саме з літер й, к, л, м, н мені довелося скласти власне слово «щастя». А згодом, як бачите, ще й написати про це книжку.

Також у цій передмові я хочу звернути вашу увагу на обкладинку, для якої ми разом обрали картину художниці Надії Кушнір (Надьожна) із серії про хробака. Цього персонажа Надя намалювала в усіх можливих формах: Хробунцель, хробак-кран, хробак у штанях, хробак-батон, хробак у пальті... Окрім кольорової гами, її роботи відгукнулися мені саме нескінченною творчістю: тим, як мисткиня художньо переказала безліч історій нашого життя крізь історію одного персонажа. Я теж так умію. І дуже це люблю. Сподіваюсь, наше творче рішення вподобаєтє й ви.

Отож, запрошую до моїх історій!

Наталія Кальченко

1

ЧЕРВОНІ ШАРОВАРИ І ПЕРШИЙ ТВІР

Якось першого вересня я прийшла у другий клас і дізналася, що цілий рік оті люди вчили мене писати — і навіщо? Власне, для того, щоб я, у бантах і з трансформерами на новому пеналі, сіла і негайно написала твір «Як я провела літо».

Тобто вони хотіли, щоб 92 дні полуничного, книжкового, кульбабового і медового літа на селі я запхала в одну сторінку косою лінією... То був злочин проти літа, тому я написала лише одну історію — про півня. Бо вона повторювалася щодня.

Жив-був у бабусі півень породи Бик. «Бик» не тому, що міцний та гожий, а тому, що поведінкою був схожий на палкого мексиканського бика. Щойно він бачив мене на обрії, враз мінявся з лиця: гнівливо бігав очиськами, рив кігтями спориші, розправляв крила, бив ними по землі — і стартував мені навздогін зі швидкістю розширення всесвіту. Або й швидше. Як його мексиканський побратим на червону ганчірку.

Можливо, йому не подобались мої червоні штани фасону «шаровари». Можливо, маленькі дівчатка. А може, просто літо — не його сезон. Проте дорога на город та в туалет

пролягала повз курник (без варіантів), а півень був прудкішим за мене. Відтак того літа крім червоних шароварів я носила ще й подзьобані ноги під ними.

Бабуся в цьому конфлікті тримала толерантну позицію: вавочки цілувала, відбиватися від нападника навчала, але відрядити його у плавання по супах та борщах не поспішала. Той півень був єдиним чоловіком у пташиній зграї, він знав, що лише махровий патріархат забезпечує безстрокову візу в цьому світі.

О, як я бігала того літа!.. Як Гермес у крилатих сандалях.

І якби Доля запустила в моє життя ще одного такого півня, просто зараз ви би стежили за мною на бігових доріжках у Ріо чи іншій столиці Олімпійських ігор. Але півнів більше не було. Зате був перший у моєму житті твір «Як я провела літо». Який, скажу чесно, я досі вважаю геніальним. Перевіряти його геніальність ніхто, звісно, не буде (хоч мама й досі зберігає мої перші зошити на антресолях). Але дві сторінки, коса лінія, крупний дитячий почерк – що там могла бути за історія?..

«І було літо. І був півень. І були червоні шаровари. Він стридав, а я тікала. Через раз наздоганяв. Через раз отримував хвірткою по дзьобу. І так щодня протягом 92 днів літа, яке я провела в прабабусі».

Це була моя перша записана історія.

Тоді ж я винайшла метод ідеальної помсти: якщо тебе забембали чи образили, напиши про це історію. Вперше великий обсяг смислів та образів я викладала в короткі речення та прості слова. І був азарт. І була безкомпромісна віра, що ось-ось, ще трішки – і вийде щось надзвичайне!..

Таки вийшло. І досі виходить. А все завдяки тому, як ми з півнем провели літо.

2

РУЖЕНА ШАЛЕНА

Спочатку мама назвала мене Клімакс. Але я не виправдала її очікувань, і вже через три місяці пані лікарка, провівши екзотичні процедури, сказала: «У вас, жіночко, буде Пізня Дитина». Це було моє друге ім'я. Брат досі дражниться, що його, первістка, випекли з найкращих матеріалів замовника, а мене, молодшеньку, по засіках нашкребли, як Колобка.

Далі імена посипались як з відра: тьотя казала «Народиш Хлопчика!», прабабця вболівала «Дай Бог Донечку!», брат читав польські детективи, а тато делікатно мовчав. На галас прибігла мама і розставила крапки над і: ім'я сестрі назначає братик, а всі решта – циць та зась.

Брат, без відриву від детективів, забажав назвати мене Руженою.

– Шо за чортішо?! – пирхнула мама.

У її світі жінка на ім'я Ружена Миколаївна могла бути лише власницею будинку втіхи та відпочинку. Суворою мамзелею з багряними вустами та рум'янами на щоках. І це в кращому разі.

– Сину, – сказала мама, – ти подумай: як їй з таким іменем жити? Всі люди як люди, а вона – як лопух на грядці!

Брат не відступав, наводив аргументи: Руженою звати кохану героя-слідчого в книжці, яку він читає, – це раз;

Ружена значить «рум'яна» – це два; і взагалі, це ім'я походить від слова «ружа», що по-нашому «троянда», – це три і красиво.

– Тільки через мій труп, – сказала мама.

І так склала губи, що навіть брат зрозумів: у питанні дитячих імен наша мама – справжній торі, консервативний та непохитний, мов черепаха, на якій стоять слони, на яких тримається світ.

– Гаразд, мамо, – узяв він останнє слово. – Пам'ятаєш, у дитинстві ви дражнили мене Наташкою? – а брат перші шість років життя дійсно був таким карооким та чорнобровим хлопчиком, що майже дівчинка. – Так от. Хай вона буде Наташка.

Так і записали, Наталія Миколаївна, руками тата й на радість брата. Який відтоді ще десять із гаком років дражнив мене «Наташка-какашка, клоп-черепашка, в попі бомажка!» А вже коли я сама навчилася сплітати слова у баранячий рід, то вигадала власний трюїзм: «Наталі – то феміні фатале».

Якийсь час дорослого життя я жалкувала, що мене не назвали Руженою. До біса ж гарне ім'я!.. А років десять тому вигадала і продала персонажку «Ружена Шалена», і шість місяців вела блог під прикриттям цього псевдоніма. Так я поставила красиву крапку в легенді імені, яким мене не назвали.

3

ЧАРІВНЕ СЛОВО

Одного квітневого ранку в моє життя прийшов матюк. У той день ми збиралися на кладовище (бо Великдень), і я вже пів доби носила в собі таємне знання – слово «дурень». Коли тобі шість, ти ще не знаєш, як працюють ті могутні слова в умовах дикого соціуму, але мовне чуття в зоні куприка вже натякає тобі на щось пікантне...

Одним словом, у мене була чарівна паличка моделі «ДУРЕНЬ», і я хотіла випробувати її в дії.

Мене запакували в сукенку, обладнали косичками, прикрасили бантиком.

– Піди погуляй, – сказала мама. – Ми скоро.

«Роби що хочеш, – почула я, – у тебе десять хвилин».

І я галопом помчала в бік лінгвістичних експериментів.

У дворі, як на зло, потенційних піддослідних не було. Крім 13-річного Сергійка – стрункого, мов пілон, і такого ж довгого. Його тато обіймав солідну посаду Голови Під'їзду.

І нічого злого він мені не зробив. І до «дурня» він зовсім не дотягував. Але мені так кортіло вжити те слово у дворових умовах, що я видала хлопцеві щедрий кредит дурнуватості, постукала по плечу і мовила межі очі:

– Сергійку, ти – дурень.

Наступної миті мені відкрилася вся краса підліткової душі – у тій гикавці, якою він до мене забалакав. Так могли би звучати проповіді Лохнеського чудовиська!.. Так могли би звучати серенади Вершника Апокаліпсису!.. Але ні, то Сергійко просто повертав мені кредит – у три поверхи і з відсотками.

Я ні слова не зрозуміла. Але було якось так невдобно, наче мені на голову кошачий лоток одягли. Тож, доки моя внутрішня філологиня фіксувала нові слова, моя внутрішня істеричка вже збирала в роті слину, щоб як слід плюнути в Сергія. Але тут на сцені з'явилися батьки – при повному параді і з просвітленими лицами.

Я хотіла навіть поскаржитись, та щось мене зупинило. Може, тугі косички, а може, мовне чуття. А от Сергійка нічого не зупинило.

– Ваша дівчинка сказала, що я дурень! – видав він. І повільно, майже ридуючи, осів на лавочку.

Слухайте, люди, з того часу я закохувалась у старших хлопців по сім разів на сезон. Але той Сергій-підступний-змій навечно посів перше місце в чорному списку моїх пристрастей. А також усі носії його імені. Навіть Пушкін. Бо не можна так підло облямувати крила маленьким янголятам на порозі їхнього великого філологічного майбутнього.

Бо міг же, міг на правах старшого сказати: «Голос твій чую, а слів не розберу». І лишитися світлим образом у моєму житті. Але ж ні.

У фіналі тої сцени тато підняв очі в небо, шукаючи НЛО, а мама строго сказала:

– Вибачайся негайно!

Я пирхнула, набурмосилась і спиною показала всім, як сильно зневажаю цього поганця – від загривку до куприка. Слова «вибач» у той день від мене так і не почули.

На кладовище ми йшли в гробовому мовчанні. Ще пів години честь сім'ї конкурувала з почуттям гумору, а потім батьки стали нормальними. І ніколи мені того дурня не

згадували. А я згадувала, і не раз. Як наслідок, навчилася відбрігати людей без матюків. Бо як не крути, а воно корисно – вміти убити будь-яке лібідо трьома простими словами.

Так я взнала, що матюк – то масова зброя сексуального характеру, бо розмножується за принципом «ти йому слово, воно тобі десять». І що правду кажуть: назви людину свинею, то вона й зарохкає.